T084 TKL 2 (36) 1509 Luận Đại Trí Độ-Giải Thích Phẩm 18-Đại Thừa P1

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 46 1

GIAÛI THÍCH PHAÅM MÖÔØI TAÙM: ÑAÏI THÖØA Phaàn 1

KINH: Baáy giôø, Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Theá naøo laø töôùng Ñaïi thöøa cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt? Laøm sao bieát Boà-taùt ma-ha-taùt phaùt taâm thuù höôùng Ñaïi thöøa? Thöøa aáy phaùt xuaát töø choã naøo? Thöøa aáy ñi ñeán choã naøo? Thöøa aáy truù choã naøo? Ai cöôõi Ñaïi thöøa aáy ñi ra? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: OÂng hoûi theá naøo laø töôùng Ñaïi thöøa cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt ö? Tu-boà-ñeà! Saùu Ba-la-maät laø Ñaïi thöøa cuûa Boà-taùt ma-ha- taùt. Nhöõng gì laø saùu? Thí Ba-la-maät, Giôùi Ba-la-maät, Nhaãn Ba-la-maät, Tinh taán Ba-la-maät, Thieàn Ba-la-maät vaø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Sao goïi laø Thí Ba-la-maät? Tu-boà-ñeà! Boà-taùt ma-ha-taùt ñem taâm töông öng vôùi Trí nhaát thieát chuûng, boá thí taøi vaät trong ngoaøi, cuøng heát thaûy chuùng sinh hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, vì duøng voâ sôû ñaéc neân goïi laø Boà-taùt ma-ha-taùt Thí Ba-la-maät. Sao goïi laø Giôùi Ba-la-maät? Tu-boà-ñeà! Boà-taùt ma-ha-taùt ñem taâm töông öng vôùi Trí nhaát thieát chuûng, töï laøm Möôøi thieän ñaïo, cuõng daïy ngöôøi khaùc laøm Möôøi thieän ñaïo, vì duøng voâ sôû ñaéc neân goïi laø Boà ma-ha-taùt chaúng chaáp tröôùc Giôùi Ba-la-maät. Sao goïi laø Nhaãn Ba-la-maät? Tu-boà-ñeà! Boà-taùt ma-ha-taùt ñem taâm töông öng vôùi Trì nhaát thieát chuûng, töï ñaày ñuû nhaãn nhuïc, cuõng daïy ngöôøi khaùc tu nhaãn nhuïc, vì duøng voâ sôû ñaéc, neân goïi laø Boà-taùt ma-ha-taùt Nhaãn Ba-la-maät. Sao goïi laø Tinh taán Ba-la-maät? Tu-boà-ñeà! Boà-taùt ma-ha-taùt ñem taâm töông öng vôùi Trí nhaát thieát chuûng, tu naêm Ba-la-maät, sieâng tu khoâng nghæ, cuõng an laäp heát thaûy chuùng sinh nôi naêm Ba-la-maät, vì duøng voâ sôû ñaéc neân goïi laø Boà-taùt ma-ha-taùt Tinh taán Ba-la-maät. Sao goïi laø Thieàn Ba-la-maät? Tu-boà-ñeà! Boà-taùt ma-ha-taùt ñem taâm töông öng vôùi Trí nhaát thieát chuûng, töï laáy phöông tieän vaøo caùc thieàn, khoâng sinh theo thieàn cuõng daïy ngöôøi khaùc khieán vaøo caùc thieàn, vì duøng voâ sôû ñaéc neân goïi laø Boà-taùt ma-ha-taùt Thieàn Ba-la-maät. Sao goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Tu-boà-ñeà! Boà-taùt ma-ha-taùt ñem taâm töông öng vôùi Trí nhaát thieát chuûng, khoâng ñaém heát thaûy phaùp, cuõng quaùn heát thaûy phaùp taùnh, vì duøng voâ sôû ñaéc, cuõng daïy ngöôøi khaùc khoâng ñaém heát thaûy phaùp, cuõng quaùn heát thaûy phaùp taùnh, vì duøng voâ sôû ñaéc, neân goïi laø Boà taùt ma-ha-taùt Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Tu-boà-ñeà! AÁy laø töôùng Ñaïi thöøa cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Ñaïi thöøa cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt laø noäi khoâng, ngoaïi khoâng, noäi ngoaïi khoâng, khoâng khoâng, ñaïi khoâng, ñeä nhaát ng- hóa khoâng, höõu vi khoâng, voâ vi khoâng, taát caûnh khoâng, voâ thæ khoâng,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 46 2 taùn khoâng, taùnh khoâng, töï töôùng khoâng, chö phaùp khoâng, baát khaû ñaéc khoâng, voâ phaùp khoâng, höõu phaùp khoâng, voâ phaùp höõu phaùp khoâng. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Theá naøo laø noäi khoâng? Phaät daïy: Noäi khoâng laø maét, tai, muõi, löôõi, thaân, yù. Maét, maét khoâng, chaúng phaûi thöôøng, chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù töï nhö vaäy. Tai, tai khoâng, muõi, muõi khoâng; löôõi, löôõi khoâng; thaân, thaân khoâng; yù, yù khoâng chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù töï nhö vaäy; aáy goïi laø noäi khoâng. Sao goïi laø ngoaïi khoâng? Phaùp ngoaøi goïi laø saéc, thanh, höông, vò, xuùc, phaùp. Saéc, saéc khoâng chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù töï nhö vaäy. Thanh, thanh khoâng; höông, höông khoâng; vò, vò khoâng; xuùc, xuùc khoâng; phaùp, phaùp khoâng chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù töï nhö vaäy; aáy goïi laø ngoaïi khoâng. Sao goïi laø noäi ngoaïi khoâng? Phaùp trong ngoaøi goïi laø trong saùu nhaäp, ngoaøi saùu nhaäp. Phaùp trong, phaùp trong khoâng chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì noù töï nhö vaäy. Phaùp ngoaøi, phaùp ngoaøi khoâng chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù nhö vaäy; aáy goïi laø noäi ngoaïi khoâng. Sao goïi laø khoâng khoâng? Heát thaûy phaùp khoâng, khoâng aáy cuõng khoâng, chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù nhö vaäy; aáy goïi laø khoâng khoâng. Sao goïi laø ñaïi khoâng? Phöông ñoâng, phöông ñoâng khoâng chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù nhö vaäy. Phöông nam, taây, baéc, boán goùc treân döôùi khoâng chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù nhö vaäy; aáy goïi laø ñaïi khoâng. Sao goïi laø ñeä nhaát nghóa khoâng? Ñeä nhaát nghóa töùc laø Nieát-baøn; Nieát-baøn, Nieát-baøn khoâng chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù nhö vaäy; aáy goïi laø ñeä nhaát nghóa khoâng. Sao goïi laø höõu vi khoâng? Phaùp höõu vi laø coõi Duïc, coõi Saéc, coõi Voâ saéc; coõi Duïc, coõi Duïc khoâng; coõi Saéc, coõi Saéc khoâng; coõi Voâ saéc, coõi Voâ saéc khoâng; chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù töï nhö vaäy, aáy goïi laø höõu vi khoâng. Sao goïi laø voâ vi khoâng? Phaùp voâ vi goïi laø töôùng khoâng sinh, töôùng khoâng truï, töôùng khoâng dieät; phaùp voâ vi, phaùp voâ vi khoâng chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù töï nhö vaäy; aáy goïi laø voâ vi khoâng. Sao goïi laø roát raùo khoâng? Roát raùo töùc laø caùc phaùp roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù nhö vaäy; aáy goïi laø roát raùo khoâng. Sao goïi laø voâ thæ khoâng? Hoaëc phaùp choã baét ñaàu ñeán khoâng theå coù ñöôïc, chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù nhö vaäy; aáy goïi laø voâ thæ khoâng.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 46 3 Sao goïi laø taùn khoâng? Taùn laø caùc phaùp khoâng dieät, chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù nhö vaäy; aáy goïi laø taùn khoâng. Sao goïi laø taùnh khoâng? Heát thaûy phaùp taùnh, hoaëc taùnh phaùp höõu vi, hoaëc taùnh phaùp voâ vi, taùnh aáy chaúng phaûi Thanh-vaên, Bích-chi Phaät laøm, chaúng phaûi Phaät laøm, cuõng chaúng phaûi caùc ngöôøi khaùc laøm ra. Taùnh aáy taùnh khoâng, chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi

ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù töï nhö vaäy, aáy goïi laø taùnh khoâng. Sao goïi laø töï töôùng khoâng? Töï töôùng, saéc laø töôùng hö hoaïi, thoï laø töôùng laõnh thoï, töôûng laø töôùng naém laáy töôùng, haønh laø töôùng taïo taùc, thöùc laø töôùng hieåu bieát. Nhö vaäy caùc phaùp höõu vi, voâ vi, moãi moãi töï töôùng khoâng, chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù nhö vaäy; aáy goïi laø töï töôùng khoâng. Sao goïi laø caùc phaùp khoâng? Caùc phaùp laø saéc, thoï, töôûng, haønh, thöùc; maét, tai, muó, löôõi, thaân, yù; saéc, thanh, höông, vò, xuùc, phaùp; nhaõn giôùi, saéc giôùi, nhaõn thöùc giôùi cho ñeán yù thöùc giôùi, yù thöùc giôùi. Caùc phaùp aáy, caùc phaùp khoâng, chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù töï nhö vaäy, aáy goïi laø caùc phaùp khoâng. Sao goïi laø baát khaû ñaéc khoâng? Tìm caàu caùc phaùp khoâng theå coù ñöôïc, aáy laø baát ñaéc khoâng, chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù nhö vaäy; aày goïi laø baát ñaéc khoâng. Sao goïi laø voâ phaùp khoâng? Phaùp khoâng coù aáy cuõng khoâng, chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù nhö vaäy; aáy goïi laø voâ phaùp khoâng. Sao goïi laø höõu phaùp khoâng? Phaùp coù laø caùc phaùp trong söï hoøa hôïp coù töï taùnh töôùng, phaùp coù aáy khoâng, chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù töï nhö vaäy; aáy goïi laø höõu phaùp khoâng. Sao goïi laø voâ phaùp höõu phaùp khoâng? Trong caùc phaùp khoâng coù phaùp, trong caùc phaùp hoøa hôïp, coù töôùng töï taùnh (Kinh Ñaïi Baùt-nhaõ ghi: Theá naøo laø voâ taùnh töï taùnh khoâng? Voâ taùnh töï taùnh laø caùc phaùp khoâng theå coù taùnh hoøa hôïp vaø coù töï taùnh hoøa hôïp –ND) Voâ phaùp höõu phaùp aáy khoâng, chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi ñoaïn. Vì sao? Vì taùnh noù töï nhö vaäy; aáy goïi laø voâ phaùp höõu phaùp khoâng. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Phaùp, töôùng phaùp khoâng; voâ phaùp, töôùng voâ phaùp khoâng; töï taùnh, töôùng töï taùnh khoâng; tha phaùp, töôùng tha phaùp khoâng. Sao goïi laø phaùp, töôùng phaùp khoâng? Phaùp laø naêm uaån, naêm uaån khoâng; aáy goïi laø phaùp, töôùng phaùp khoâng. Sao goïi laø voâ phaùp, töôùng voâ phaùp khoâng? Voâ phaùp laø phaùp voâ vi; aáy goïi laø voâ phaùp, töôùng voâ phaùp khoâng.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 46 4

Sao goïi laø töï phaùp, töôùng töï phaùp khoâng? Caùc phaùp, töï taùnh khoâng, caùi khoâng aáy chaúng phaûi trí laøm, chaúng phaûi caùi thaáy laøm; aáy goïi laø töï phaùp, töôùng töï phaùp khoâng. Sao goïi laø tha phaùp, töôùng tha phaùp khoâng? Hoaëc ra ñôøi, hoaëc Phaät chöa ra ñôøi, phaùp truï, töôùng phaùp, phaùp vò, phaùp taùnh, nhö nhö, thaät teá, quaù caùc phaùp khoâng naøy; aáy goïi laø tha phaùp, töôùng tha phaùp khoâng (Kinh Ñaïi Baùt-nhaõ ghi: Heát thaûy phaùp hoaëc Phaät ra ñôøi hoaëc khoâng ra ñôøi, phaùp truï, phaùp ñònh, phaùp taùnh,phaùp giôùi, phaùp bình ñaúng taùnh, phaùp ly sinh taùnh, chaân nhö baát hö voïng taùnh, baát bieán dò taùnh, thaät teá, ñeàu do tha taùnh neân khoâng, aáy goïi laø tha taùnh do tha taùnh neân khoâng, aáy goïi laø töôùng Ñaïi thöøa cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt – ND). LUAÄN: Hoûi: Kinh naøy teân laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät, laïi Phaät khieán Tu-boà-ñeà vì Boà-taùt noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, Tu-boà-ñeà neân hoûi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, Phaät cuõng neân ñaùp Baùt-nhaõ Ba-la-maät, sao nay Tu-boà-ñeà laïi hoûi töôùng

Ñaïi thöøa, Phaät cuõng ñaùp Ñaïi thöøa? Ñaùp: Baùt-nhaõ Ba-la-maät vaø Ñaïi thöøa cuøng moät nghóa, chæ coù danh töï khaùc nhau, hoaëc noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, hoaëc noùi Ñaïi thöøa, khoâng loãi. Ñaïi thöøa laø Phaät ñaïo, thöïc haønh phaùp aáy ñöôïc ñeán Phaät, ñoù laø saùu phaùp Ba-la-maät. Lôùn nhaát trong saùu Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät, nhö ôû phaåm sau Phaät noùi caùc nhaân duyeân lôùn, neáu noùi Baùt-nhaõ Ba-la- maät, thì nhieáp heát saùu Ba-la-maät. Neáu noùi saùu Ba-la-maät thì noùi ñuû Boà- taùt ñaïo. Nghóa laø bao goàm töø khi môùi phaùt taâm cho ñeán khi thaønh Phaät; ví nhö vua ñeán, chaéc chaén coù keû tuøy tuøng; tuy khoâng noùi keû tuøy tuøng, maø neân bieát chaéc chaén coù. Ñaïi thöøa cuõng nhö vaäy. Boà-taùt ban ñaàu phaùt taâm tu haønh vì caàu Phaät ñaïo, tu taäp thieän phaùp, tuøy chuùng sinh coù theå ñoä maø noùi caùc phaùp, ñoù laø kinh Boån khôûi, kinh Döùt heát thaûy sinh nghi, kinh Hoa thuû, kinh Phaùp hoa, kinh Maây, kinh Maây lôùn, kinh Maây phaùp, kinh Di-laëc hoûi, kinh Saùu Ba la-la-maät, kinh Ñaïi Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Nhö vaäy voâ löôïng voâ bieân voâ soá kinh, hoaëc Phaät noùi, hoaëc Hoùa Phaät noùi, hoaëc ñaïi Boà-taùt noùi, hoaëc Thanh-vaên noùi, hoaëc trôøi ñaéc ñaïo noùi, vieäc aáy hoøa hôïp ñeàu goïi laø Ñaïi thöøa. Trong caùc Kinh aáy, Baùt-nhaõ Ba-la-maät raát lôùn, neân noùi laø Ñaïi thöøa, töùc laø bieát noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Caùc phaùp trôi ñaïo khaùc khoâng coù Baùt-nhaõ Ba-la-maät hoøa hôïp thì khoâng theå ñi ñeán thaønh Phaät. Vì vaäy heát thaûy phaùp trôi ñaïo ñeàu laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Nhö phaåm sau, Phaät baûo Tu-boà-ñeà: OÂng noùi Ñaïi thöøa khoâng khaùc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Neáu nhö vaäy, côù sao luùc ñaàu khoâng noùi Ñaïi thöøa tröôùc? Ñaùp: ÔÛ treân toâi ñaõ noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät raát lôùn cho neân phaûi noùi

tröôùc. Laïi, yù Phaät muoán noùi Ñaïi thöøa Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân phoùng ra aùnh saùng lôùn, möôøi phöông caùc Boà-taùt ñeàu töï hoûi Phaät, nay sao coù aùnh saùnh ñoù? Chö Phaät ñeàu ñaùp: ÔÛ theá giôùi Ta baø coù Phaät hieäu Thích-ca Maâu-ni muoán noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, caùc Boà-taùt kia vaø caùc trôøi ngöôøi hoøa hôïp ñi ñeán. Xaù-lôïi-phaát hoûi Phaät: Baïch ñöùc Theá Toân! Vì sao Boà-taùt ma-ha-taùt muoán bieát heát thaûy phaùp phaûi neân taäp haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät? Laïi, trong phaåm ñaàu, Phaät moãi moãi taùn thaùn coâng ñöùc Baùt-nhaõ Ba-la-maät raèng, neáu ai muoán ñöôïc nhö vaäy haõy neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Coù caùc nhaân duyeân nhö vaäy, neân ban ñaàu noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phaät baûo Tu-boà-ñeà: OÂng haõy vì caùc Boà-taùt noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Tu-boà-ñeà kh- ieâm nhöôøng noùi: Boà-taùt “khoâng” chæ coù teân goïi; tieáp sau laïi noùi laø bieát roõ hieåu ñöôïc töôùng Boà-taùt nhö vaäy, töùc laø haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Ñaõ bieát nhö vaäy roài laïi hoûi cuù nghóa Boà-taùt, tieáp ñeán hoûi nghóa Ma-ha-taùt. Trong nghóa Ma-ha-taùt coù Ñaïi thöøa ñaïi trang nghieâm; ví nhö duõng só tuy coù dao gaäy trang nghieâm maø khoâng cöôõi ngöïa hay, thì khoâng theå laøm gì. Ñaïi thöøa, Thieân truùc goïi laø Ma-ha Dieãn (Mahayana). Chö Phaät vì döùt phaùp aùi, vaø vì noùi roõ nghóa Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng khaùc, neân Phaät khoâng quôû traùch. Vì vaäy, Tu-boà-ñeà laïi duøng teân khaùc hoûi Ma-ha

Dieãn. Hoûi: Nhö trong lôøi töïa Ma-ha Dieãn noùi: Töø khi môùi phaùt taâm cho ñeán khi thaønh Phaät ñaïo, vì Phaät ñaïo neân nhoùm heát thaûy thieän phaùp, ñeàu goïi laø Ma-ha Dieãn. Sao nay chæ noùi saùu Ba-la-maät laø Ma-ha Dieãn? Ñaùp: Nhö tröôùc noùi: Noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thì ñaõ noùi saùu Ba-la- maät, noùi saùu Ba-la-maät thì ñaõ nhieáp heát thaûy thieän phaùp. Vì vaäy khoâng neân hoûi caùc thieän phaùp coù nhieàu sao chæ noùi saùu Ba-la-maät. Laïi nöõa, Ma-ha Dieãn, ban ñaàu phaùt taâm laäp nguyeän, cho ñeán veà sau saùu Ba-la-maät phöông tieän v.v... Caùc phaùp aáy tuy khoâng goïi laø Ba- la-maät, nhöng theo nghóa ñeàu ôû trong saùu Ba-la-maät. Nhö ban ñaàu phaùt taâm laäp nguyeän vì taâm ñaïi bi v.v... coù söùc lôùn neân goïi laø Tinh taán Ba-la- maät; boû lôïi nhoû, thuû laáy Ñaïi thöøa, thì goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Phöông tieän töùc laø trí tueä, trí tueä thanh tònh neân ñoåi goïi laø phöông tieän. Giaùo hoùa chuùng sinh, tònh quoác ñoä Phaät v.v... ñeàu ôû trong saùu Ba- la-maät, tuøy nghóa thu nhieáp nhau. Hoûi: Neáu nhö vaäy, côù sao laïi noùi möôøi taùm phaùp khoâng, moät traêm leû taùm Tam-muoäi v.v... goïi laø Ma-ha Dieãn? Ñaùp: Saùu Ba-la-maät laø theå Ma-ha Dieãn, veà sau chæ phaân bieät roäng

nghóa noù. Nhö möôøi taùm khoâng, boán möôi hai chöõ v.v... laø nghóa Baùt- nhaõ Ba-la-maät, moät traêm leû taùm Tam-muoäi laø nghóa Thieàn Ba-la-maät. Vì vaäy neân ban ñaàu noùi Saùu Ba-la-maät. Hoûi: Côù sao chæ noùi ñuùng Saùu Ba-la-maät, khoâng nhieàu khoâng ít? Ñaùp: Phaät laø ñaáng Phaùp vöông, tuøy chuùng sinh coù theå ñoä, hoaëc coù khi löôïc noùi moät, hai, ba, boán, hoaëc coù khi noùi roäng, nhö kinh Hieàn Kieáp noùi taùm möôi boán ngaøn Ba-la-maät. Laïi nöõa, saùu ñaïo chuùng sinh ñeàu chòu thaân taâm khoå naõo, nhö chuùng sinh ñòa nguïc bò khoå tra khaûo, trong suùc sinh bò khoå taøn haïi laãn nhau, trong ngaõ quyû bò khoå ñoùi khaùt, trong loaøi ngöôøi bò khoå tìm caàu duïc laïc, ôû coõi trôøi bò khoå xa lìa ñieàu öa muoán, A-tu-la bò khoå ñaáu tranh; Boà-taùt sinh taâm ñaïi bi muoán döùt khoå cho saùu ñaïo chuùng sinh neân phaùt sinh saùu Ba-la-maät. Vì vaäy neân noùi Saùu Ba-la-maät, khoâng nhieàu khoâng ít hôn. Hoûi: Thí Ba-la-maät coù nhieàu töôùng, sao trong ñaây Phaät chæ noùi naêm töôùng laø duøng taâm töông öng vôùi Trí nhaát thieát chuûng, xaû taøi vaät trong ngoaøi, ñem phöôùc aáy cuøng vôùi chuùng sinh, hoài höôùng ñeán Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, vì duøng voâ sôû ñaéc, sao khoâng noùi ñeán taâm ñaïi töø-bi, cuùng döôøng chö Phaät, vaø thaàn thoâng, boá thí v.v... ? Ñaùp: Naêm töôùng aáy goàm nhieáp heát thaûy boá thí. Taâm töông öng vôùi Trí nhaát thieát chuûng maø boá thí laø duyeân theo Phaät ñaïo, nöông Phaät ñaïo. Xaû taøi vaät trong ngoaøi laø xaû heát thaûy phieàn naõo; chung vôùi chuùng sinh laø taâm ñaïi bi. Hoài höôùng laø ñem söï boá thí naøy chæ caàu Phaät ñaïo; khoâng caàu quaû baùo gì khaùc. Duøng voâ sôû ñaéc laø ñöôïc khí phaàn cuûa Baùt-nhaõ Ba-la-maät veà thaät töôùng caùc phaùp. Thí Ba-la-maät chaúng phaûi hö doái, chaúng phaûi ñieân ñaûo, cuõng khoâng cuøng taän. Hoûi: Neáu nhö vaäy thì khoâng caàn naêm töôùng, chæ noùi taâm töông öng vôùi Trí nhaát thieát chuûng laø ñuû? Ñaùp: Vieäc aáy coù theå nhö vaäy. Chæ vì chuùng sinh chaúng bieát nghóa theá naøo laø taâm töông öng vôùi Trí nhaát thieát chuûng maø boá thí, cho neân laáy boán

vieäc phaân bieät nghóa kia. Taâm töông öng vôùi Trí nhaát thieát chuûng laø, ñem taâm Boà-taùt caàu Trí nhaát thieát chuûng cuûa Phaät laøm duyeân, khôûi nieäm ñeå buoäc taâm; ñem taâm aáy maø boá thí muoán quaû Trí nhaát thieát chuûng, chöù khoâng caàu nhaân duyeân, tieáng taêm, aân ñöùc ñôøi nay, cuõng khoâng caàu ñôøi sau laøm Chuyeån

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 46 7

luaân Thaùnh vöông, vua trôøi, choã giaàu sang. Vì ñoä chuùng sinh, khoâng caàu Nieát-baøn, chæ muoán ñaày ñuû caùc Phaät phaùp Nhaát thieát trí v.v... vì döùt heát khoå cho heát thaûy chuùng sinh, neân goïi laø taâm töông öng vôùi Trí nhaát thieát chuûng. Taøi vaät trong ngoaøi laø, trong laø ñaàu naõo, xöông tuûy, maùu thòt v.v... vì khoù xaû boû neân noùi tröôùc; vaät ngoaøi laø quoác ñoä, vôï con, baûy baùu, uoáng aên v.v... Cuøng vôùi heát thaûy chuùng sinh laø, quaû baùu phöôùc ñöùc boá thí cho heát thaûy chuùng sinh duøng chung; ví nhö nhaø giaøu troàng luùa cho moïi ngöôøi aên chung. Quaû baùu phöôùc ñöùc cuûa Boà-taùt, heát thaûy chuùng sinh ñeàu ñeán nöông nhôø; ví nhö caây coù quaû toát, chim choùc ñeàu qui tuï. Hoài höôùng laø, beân caïnh phöôùc ñöùc, khoâng caàu quaû baùo khaùc, chæ caàu Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Hoûi: Tröôùc tieân noùi taâm töông öng vôùi Trí nhaát thieát chuûng, sau noùi hoài höôùng, coù sai khaùc gì? Ñaùp: Taâm töông öng vôùi Trí nhaát thieát chuûng laø nhaân duyeân sinh khôûi caùc phöôùc ñöùc, coøn hoài höôùng laø khoâng caàu quaû baùo khaùc, chæ caàu Phaät ñaïo. Laïi nöõa, taâm töông öng vôùi Trí nhaát thieát chuûng, vì öùng hôïp vôùi Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc neân boá thí, nhö nghóa ôû tröôùc noùi Trí nhaát thieát chuûng laøm chuû, heát thaûy coâng ñöùc ñeàu vì Trí nhaát thieát chuûng. Taùn thaùn trí tueä Phaät coù hai thöù: 1. Chaùnh trí voâ thöôïng, goïi laø Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. 2. Trí nhaát thieát chuûng, goïi laø Taùt-baø-nhaõ. Duøng voâ sôû ñaéc laø, duøng taâm Baùt-nhaõ Ba-la-maät ñeå boá thí, thuaän vôùi thaät töôùng caùc phaùp maø khoâng hö doái. Nhö vaäy, laø noùi veà nghóa Thí Ba-la-maät. Hoûi: Giôùi Ba-la-maät thì toång nhieáp heát thaûy giôùi phaùp; ví nhö bieån lôùn toång nhieáp caùc doøng. Nghóa laø khoâng uoáng röôïu, khoâng aên quaù ngoï, khoâng ñaùnh ñaäp chuùng sinh v.v... vieäc aáy khoâng nhieáp vaøo trong Möôøi thieän, côù sao chæ noùi möôøi thieän? Ñaùp: Phaät noùi toång töôùng Ba-la-maät, Möôøi thieän laø toång töôùng giôùi, bieät töôùng thì coù voâ löôïng giôùi. Khoâng uoáng röôïu, khoâng aên quaù ngoï... nhaäp vaøo trong ñieàu thieän khoâng tham; khoâng gia haïi chuùng sinh nhaäp vaøo trong ñieàu thieän khoâng giaän; caùc vieäc khaùc tuøy nghóa maø nhieáp theo sau. Giôùi laø nhieáp vaøo baûy thieän ñaïo, thaân nghieäp coù ba, khaåu nghieäp

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 46 8

coù boán. Möôøi thieän ñaïo vaø ñaàu cuoái, nhö khôûi taâm muoán gieát, khi aáy khôûi phöông tieän mieäng noùi döõ, ñaùnh ñaäp, troùi buoäc, caét cheùm cho ñeán saép cheát, ñeàu thuoäc giai ñoaïn ñaàu. Sau khi cheát loät da, aên, nuoát, caét xeû, vui möøng ñeàu goïi laø giai ñoaïn cuoái. Cöôùp maïng soáng laø ñieàu caên baûn; ba

vieäc aáy hoøa hôïp chung goïi laø baát thieän ñaïo veà saùt. Vì vaäy neân bieát noùi Möôøi thieän ñaïo thì thu nhieáp heát thaûy giôùi. Laïi nöõa, Boà-taùt sinh taâm töø-bi, phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, boá thí lôïi ích chuùng sinh, tuøy choã hoï caàn ñeàu caáp cho, trì giôùi khoâng naõo haïi chuùng sinh, khoâng gia theâm caùc khoå, thöôøng thí voâ uùy, laáy Möôøi thieän nghieäp ñaïo laøm caên baûn. Ngoaøi ra, caùc vieäc khaùc laø nhaân duyeân xa khoâng naõo haïi chuùng sinh. Giôùi luaät vì thuû chöùng Nieát- baøn taïi ñôøi naøy, daâm duïc tuy khoâng naõo haïi chuùng sinh, maø vì taâm bò troùi buoäc neân ñaïi toäi. Vì vaäy neân daâm duïc ñöùng ñaàu trong giôùi luaät, keû baïch y thì giôùi baát saùt ôû tröôùc. Vì caàu phöôùc ñöùc neân Boà-taùt khoâng caàu Nieát-baøn, trong ñôøi naøy, qua laïi sinh töû trong voâ löôïng ñôøi ñeå tu caùc coâng ñöùc. Möôøi thieän laø cöïu giôùi, caùc luaät nghi laø khaùch. Laïi nöõa, neáu Phaät ra ñôøi vaøo thôøi kyø toát ñeïp, thì khoâng coù giôùi luaät naøy. Nhö ñöùc Phaät Thích-ca Vaên, tuy ôû ñôøi aùc, maø sau khi thaønh ñaïo möôøi hai naêm cuõng khoâng coù giôùi naøy, vì vaäy neân bieát noù laø khaùch. Laïi nöõa, coù hai thöù Giôùi: Giôùi luùc coù Phaät hoaëc coù hoaëc khoâng, coøn Möôøi thieän, duø luùc coù Phaät khoâng coù Phaät vaãn thöôøng coù. Laïi nöõa, Giôùi trong Giôùi luaät, tuy laø vi teá saùm hoái thì thanh tònh, coøn phaïm Möôøi thieän giôùi, tuy saùm hoái maø toäi ba aùc ñaïo khoâng theå töø. Nhö Tyø-kheo gieát suùc sinh, tuy ñöôïc saùm hoái, nhöng toäi baùo vaãn khoâng töø. Do caùc nhaân duyeân nhö vaäy, chæ noùi Möôøi thieän nghieäp ñaïo, cuõng töï laøm, cuõng daïy ngöôøi khaùc laøm, goïi laø Giôùi Ba-la-maät. Möôøi thieän ñaïo, baûy vieäc laø giôùi, ba vieäc laø thuû hoä. Goïi chung laø Giôùi Ba-la-maät. Caùc Ba-la-maät khaùc cuõng nhö vaäy, tuøy nghóa maø phaân bieät. Nhö ñaõ luaän nghóa noùi roäng ôû trong phaåm ñaàu. Kinh naøy goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Baùt-nhaõ Ba-la-maät goïi laø töôùng lìa boû, vì vaäy neân ñoái vôùi heát thaûy phaùp ñeàu duøng voâ sôû ñaéc. Hoûi: Neáu duøng höõu sôû ñaéc ñeå nhoùm caùc thieän phaùp thì ñaõ laø khoù, huoáng gì duøng voâ sôû ñaéc? Neáu ñöôïc trí voâ sôû ñaéc thì luùc aáy coù theå trôû ngaïi laøm vieäc thieän, hoaëc sinh taø nghi; neáu khoâng ñöôïc trí voâ sôû ñaéc thì luùc aáy khoâng trôû ngaïi laøm vieäc thieän, cuõng khoâng sinh taø nghi? Ñaùp: Phaät cuõng khoâng khen taâm chaáp tröôùc thuû töôùng laøm caùc vieäc thieän. Vì sao? Vì hö doái ôû theá gian, cuoái cuøng tieâu heát. Neáu chaáp tröôùc

taâm tu thieän, bò phaù raát deã, neáu chaáp tröôùc Khoâng, thì sinh hoái haän, trôû laïi maát ñaïo; ví nhö löûa sinh trong coû, gaëp nöôùc thì taét, neáu löûa sinh trong nöôùc, thì khoâng vaät gì laøm taét ñöôïc. Boà-taùt ban ñaàu taäp haønh maø chaáp tröôùc taâm thuû töôùng tu phöôùc ñöùc, gioáng nhö coû sinh löûa, deã chaùy, deã taét. Neáu Boà taùt theå hoäi ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp, laáy taâm ñaïi bi tu caùc haïnh, khoù theå phaù ñöôïc; nhö löûa sinh trong nöôùc, khoâng theå dieät ñöôïc. Vì vaäy neân duøng taâm voâ sôû ñaéc tu caùc haïnh, taâm cuõng khoâng nhu nhöôïc, khoâng sinh nghi hoái. AÁy laø löôïc noùi nghóa Saùu Ba-la-maät, coøn noùi roäng nhö trong phaåm ñaàu, moãi moãi Ba-la-maät ñeàu ñaày ñuû. Möôøi taùm khoâng laø, trong Saùu Ba-la-maät noùi nghóa cuûa Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng nhieãm tröôùc

caùc phaùp. Vì sao? Vì Möôøi taùm khoâng. Luaän nghò veà Möôøi taùm khoâng, nhö trong phaåm ñaàu Phaät baûo Xaù-lôïi- phaát raèng: Boà-taùt ma-ha-taùt muoán an truï Möôøi taùm khoâng haõy hoïc Baùt- nhaõ Ba-la-maät. Nghóa aáy nhö ñaõ noùi roäng trong aáy. Hoûi: Möôøi taùm khoâng, sau noäi khoâng v.v... ñeàu noùi chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi dieät, nghóa aáy theá naøo? Ñaùp: Neáu ngöôøi khoâng tu taäp hai khoâng aáy, töùc rôi vaøo hai beân hoaëc thöôøng hoaëc ñoaïn dieät. Vì sao?Vì neáu caùc phaùp thaät coù thì khoâng coù nghóa dieät, bò rôi vaøo chaáp thöôøng; nhö ngöôøi ra khoûi nhaø naøy ñi vaøo nhaø khaùc, maét tuy khoâng thaáy maø khoâng goïi laø khoâng coù. Caùc phaùp cuõng nhö vaäy, töø ñôøi vò lai ñi vaøo ñôøi hieän taïi, töø ñôøi hieän taïi ñi vaøo ñôøi quaù khöù, nhö vaäy thì khoâng dieät. Haønh giaû vì lo sôï coù, maø duøng khoâng ñeå phaù taâm chaáp coù, song laïi quí khoâng maø ñaém vaøo khoâng, thì bò rôi vaøo ñoaïn dieät. Vì vaäy neân tu haønh khoâng aáy ñeå phaù coù, cuõng khoâng ñaém khoâng. Xa lìa hai beân aáy, laáy trung ñaïo ñeå haønh Möôøi taùm khoâng, duøng taâm Ñaïi bi maø ñoä chuùng sinh, theá cho neân sau Möôøi taùm khoâng, ñeàu noùi chaúng phaûi thöôøng chaúng phaûi dieät; aáy goïi laø Ma-ha Dieãn. Traùi vôùi ñaây laø hí luaän cuûa ngöôøi cuoàng, ôû trong Phaät phaùp luoáng khoâng ñöôïc gì, nhö ngöôøi ôû giöõa ñoáng traân baûo löôïm laáy ngoïc thuûy tinh, maét tuy thaáy ñeïp maø chaúng coù giaù trò gì. Hoûi: Neáu Möôøi taùm khoâng ñaõ nhieáp heát caùc khoâng, côù sao coøn noùi boán khoâng? Ñaùp: Trong Möôøi taùm khoâng, hieän khoâng nhieáp heát, Chö Phaät coù hai caùch thuyeát phaùp, hoaëc ñaàu noùi löôïc sau noùi roäng, hoaëc ñaàu noùi roäng sau noùi löôïc. Ñaàu löôïc sau roäng laø vì giaûi nghóa; ñaàu roäng sau löôïc laø vì deã thoï trì. Hoaëc vì chuùng sinh ñeán sau neân löôïc noùi yeáu nghóa, hoaëc noùi baèng keä, tuïng. Nay Phaät ñaàu noùi roäng Möôøi taùm khoâng, sau löôïc noùi

töôùng boán khoâng. Phaùp, töôùng phaùp khoâng laø, trong heát thaûy phaùp, phaùp töôùng chaúng theå coù ñöôïc, nhö trong saéc, saéc töôùng chaúng theå coù ñöôïc. Laïi nöõa, trong phaùp chaúng sinh phaùp, goïi laø phaùp phaùp khoâng. Voâ phaùp, voâ phaùp khoâng laø, phaùp voâ vi, goïi laø voâ phaùp. Vì sao? Vì töôùng noù khoâng theå coù ñöôïc. Hoûi: Phaät duøng ba töôùng noùi phaùp voâ vi, taïi sao noùi voâ töôùng? Ñaùp: Khoâng phaûi vaäy, phaù sinh neân noùi voâ sinh, phaù truï neân noùi voâ truï, phaù dieät neân noùi voâ dieät; ñeàu töø beân sinh, truï, dieät maø coù teân goïi ñoù, khoâng phaûi rieâng coù phaùp voâ sinh, voâ dieät goïi laø voâ phaùp, voâ phaùp khoâng. Nghóa naøy nhö ñaõ noùi trong phaåm voâ vi khoâng. Töï phaùp, töï phaùp khoâng laø töï phaùp, töï taùnh caùc phaùp. Töï taùnh coù hai: 1. Nhö phaùp theá gian, ñaát coù taùnh cöùng v.v... 2. Nhö nhö, phaùp taùnh, thaät teá maø Thaùnh nhaân roõ bieát phaùp aáy khoâng. Vì sao? Vì khoâng do trí thaáy bieát. Coù hai taùnh khoâng, nhö tröôùc noùi. Hoûi: Nhö, phaùp taùnh, thaät teá, ñaõ nhieáp vaøo trong phaùp voâ vi, sao coøn noùi laïi? Ñaùp: Trong khi quaùn xeùt phaân bieät noùi thaät töôùng naêm uaån, laø phaùp taùnh, nhö nhö, thaät teá. Laïi chaúng phaûi do trí Khoâng quaùn saùt laøm cho noù khoâng, maø taùnh noù töï khoâng nhö vaäy. Hoûi: Nhö saéc laø töï phaùp, thöùc laø tha phaùp, trong ñoù vì sao noùi nhö, phaùp taùnh, thaät teá, coù Phaät khoâng Phaät vaãn thöôøng truù, vöôït qua ñaây goïi laø tha phaùp khoâng?

Ñaùp: Coù ngöôøi vì chöa kheùo döùt kieát söû taø kieán neân moãi moãi sinh taâm chaáp tröôùc, ngöôøi aáy nghe noùi nhö nhö, phaùp taùnh, thaät teá, thì cho raèng vöôït quaù ñaây coøn coù phaùp khaùc, vì vaäy neân noùi vöôït quaù nhö nhö, phaùp taùnh, thaät teá cuõng khoâng.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.